

Наша Слова

Не пакідайце ж мовы нашай беларускай, каб не ўмёрлі!
ФРАНЦІШАК БАГУШЭВІЧ

Газета выходзіць з сакавіка 1990 года

№ 36 (1395) 5 ВЕРАСНЯ 2018 г.

1 верасня - Дзень ведаў

Радзіма, Бацькаўшчына, Мова - з гэтымі галоўнымі словамі распачаўся новы навучальны год.

1 верасня на ўрачыстую лінейку ў 23 менскую беларускамоўную гімназію прыбыў павіншаваць навучэнцаў акадэмік НАН Аляксандр Лукашанец. У гімназіі вучацца дзеці прадстаўнікоў творчай інтэлігенцыі, лекараў, святароў і ўсіх тых, хто пражне даць нашчадкаў грамадзян і свядомае выхаванне.

- Сёння адначасова з нашай лінейкай распачынаецца свята беларускага пісьменства і друку ў Іванава. Няхай роднае слова асвятляе ваш шлях па жыцці, натхняе і падтрымлівае вас! - сказаў А.А. Лукашанец.

Дырэктар гімназіі Ірына Леанідаўна Пасюкевіч пажадала вучням быць старанымі, паспяховымі, упэўненымі ў сабе.

Старшыня апякунскай рады гімназіі спадарыня Крысціна Вітушка перадала пажаданні добрага здароўя і пачуцця гумару, без якога не магчыма адолець усе ступені адукацыі.

- Мы - адзіная сям'я. Наша гімназія - гэта частка

ISSN 2073-7033

9 772073 703003

малой радзімы. Будзем любіць і шанаваць яе, і адзін аднаго! - сказала Крысціна Уладзіміраўна.

Самыя маленькія прывіталі новых сяброў і бацькоў вершамі. На свяце гучалі песні на чатырох мовах свету. Старшакласнікі спявалі пра тое, як яны моцнымі ведамі, чыстымі сэрцамі і працай адносяць нашу краіну, а потым

выпусцілі ў неба рознакаляровыя балонікі - сімвал іх мараў. У класах дзеці пазнаёміліся з настаўнікамі і атрымалі ў падарунак першую кніжку пра Беларусь.

Э. Оліна,
фота аўтара.

1. На ўрачыстай лінейцы;
2. Свята ў 23 гімназіі.
3. С.У. Старыковіч і вучні 1В класа.

Дзень беларускага пісьменства ў старажытным Янаве

Афіцыйная цырымонія адкрыцця XXV Дня беларускага пісьменства ў г. Іванава Берасцейскай вобласці адбылася 2 верасня на галоўнай сцэне ў гарадскім парку райцэнтра. Старт мерапрыемству даў сімвалічны перазвон і ўзляцелля ў неба белыя галубы. Віншаванне Прэзідэнта ўдзельнікам і гасцям імпрэзаў Дня беларускага пісьменства зачытаў намеснік прэм'ер-міністра Ігар Петрышэнка.

"Паважаныя сябры! Сардэчна вітаю вас з юбілейным, дваццаць пятым Днём беларускага пісьменства, які адзначаецца сёння на гэтай Брэсцкай зямлі.

Гэта свята - знакавая падзея ў культурным жыцці краіны, сведчанне красы і сілы беларускай мовы, духоўных традыцый нашага народа.

Многія стагоддзі пісьмовае слова перадае з пакалення ў пакаленне

* * *

У Іванава 2 верасня адбылося ўшанаванне пераможцаў рэспубліканскага конкурсу "Нацыянальная літаратурная прэмія" за творы, напісаныя ў 2017 годзе.

У намінацыі "Лепшы твор (зборнік твораў) паэзіі" пераможцам названы Казімір Камейша за зборнік вершаў "Высокі бераг". У намінацыі "Лепшы твор прозы" адзначаны Васіль Шырко за кнігу "Я нязваны госць". Журы высока ацаніла зборнік п'ес "Свято вышыні" Георгія Марчука, прысудзіўшы яму перамогу ў намінацыі "Лепшы твор драматургіі". Аўтарам лепшага твора публіцыстыкі стала Зінаіда Дудзюк за кнігу "Пара вы-

ня ў пакаленне вечныя ідэалы прыгажосці, добра і справядлівасці, з'яўляецца жыватворнай крыніцай мудрасці і ведаў, надзейным спадарожнікам кожнага чалавека на яго жыццёвым шляху.

Святкуючы Дзень беларускага пісьменства, мы аддаём даніну павагі ўсім тым, хто ствараў нашу культуру, садзейнічаў асвеце і ўзняў на высокі ўзровень беларускае мастацкае слова.

Продкі пакінулі нам неацэнны скарб - родную мову, выдатнымі ўзорамі якой з'яўляюцца творы Францішка Багушэвіча і Максіма Багдановіча, Янкі Купалы і Якуба Коласа, Уладзіміра Караткевіча і Івана Мележа.

Упэўнены, што, зберагаючы іх спадчыну, сённяшнія пакаленне беларусаў сваёй плённай стваральнай працай будзе ўмацоўваць суверэнітэт

і незалежнасць Радзімы.

Жадаю вам здароўя, шчасця, згоды, поспехаў і творчага натхнення.

Аляксандр Лукашэнка".

У рамках XXV Дня беларускага пісьменства ў Іванава адбылася ўрачыстая цырымонія адкрыцця памятнага знака "Янава слова", усталяванага ў гонар XXV Дня беларускага пісьменства. Скульптурная кампазіцыя размешчана на пешаходнай вуліцы 17-га верасня ў цэнтры Іванава. Над яе стварэннем працаваў аўтарскі калектыў у складзе Алены Шацілы, Аляксея Сарокіна і Ганны Багаткінтай. Памятны знак выкананы ў відзе сонечнага гадзінніка, галоўны элемент якога - замацаванае ў мармуровай чары пяро. Да яе прымацаваны камяні, на якіх выравана назва старажытнага горада, які прыняў свята.

сокага сонца". У намінацыі "Лепшы твор літаратурнай крытыкі і літаратуразнаўства" перамогу святкаваў Іван Штэйнэр, які напісаў кнігу "Смех зь больсцю смешань будзе: смехавыя традыцыі Рэнесансу ў сатырычнай літаратуры XX стагоддзя". Таксама ўзнагарода ўручана Вользе Мікольскай у намінацыі "Лепшы твор для дзяцей і юнацтва" за кнігу "Вы-

краданне шэдэўра, ці Новыя прыгоды агеантаў "Колбафіржик". Перамога ў намінацыі "Лепшы дэбют" прысуджана Юліі Алейчанка за кнігу "Пад чароўным шкельцам". Усе пераможцы атрымалі ганаровыя дыпламы і знакі Нацыянальнай літаратурнай прэміі.

Паводле БелТА.
(Працяг тэмы ў наступным нумары.)

БНФ выступіў у падтрымку беларускага Універсітэта імя Ніла Гілевіча

*Заява Сойма Партыі БНФ
25 жніўня 2018 года*

У падтрымку Беларускага нацыянальнага ўніверсітэта

У апошнія некалькі месяцаў у сродках масавай інфармацыі з'явіўся шэраг публікацыяў, аўтары якіх даюць негатывную ацэнку грамадскай ініцыятыве па стварэнні беларускамоўнага Універсітэта імя Ніла Гілевіча, які ўжо атрымаў у народзе нефармальнае, але пачэснае званне "Беларускі нацыянальны ўніверсітэт".

Падобныя публікацыі адзначаныя не толькі на старонках дзяржаўных газет ("Савецкая Беларусь", "Лідская газета" ды інш.), але і на асобных незалежных сайтах.

Партыя БНФ заяўляе рашучую нязгоду з негатывнымі публікацыямі на адрас навучальнай установы, якая яшчэ толькі распачынае працу. Пад выглядам "дыскусіі" (ў якой, чамусьці, не даецца слова заснавальнікам універсітэта) здзяйсняецца дыскрэдытацыя важнай грамадскай ініцыятывы.

Паслядоўнасць і аднолькавая танальнасць публікацыяў, пры ўсёй іх фактычнай неабгрунтаванасці (падкрэслім - навучальная ўстанова яшчэ толькі-толькі зарэгістраваная і не паспела распачаць навучальны працэс), прымушае падазраваць у іх праву мэтаскіраванай антыбеларускай кампаніі, нацэленай на недапушчэнне развіцця беларускай мовы ў сістэме нацыянальнай вышэйшай школы.

З улікам выкладзенага, Партыя БНФ:

- Заяўляе рашучы пратэст супраць антыбеларускіх публікацый, скіраваных на ачарненне грамадскай ініцыятывы па стварэнні Універсітэта імя Ніла Гілевіча,

- Заклікае сродкі масавай інфармацыі як дзяржаўныя, так і незалежныя, да аб'ектыўнасці і адлюстравання пазіцый тых устаноў, у дачыненні да якіх публікуюцца крытычныя матэрыялы,

- Заклікае грамадскасць Беларусі падтрымаць Універсітэт імя Ніла Гілевіча як найбольш амбітны і перспектыўны адукацыйны праект, які можа стварыць яасна новую сітуацыю на рынку адукацыйных паслуг Беларусі, а таксама стаць першым крокам па пераадоленні дыскрымінацыі беларускамоўнага насельніцтва ў сістэме вышэйшай адукацыі,

- Заклікае бізнэсоўцаў і прыватных ахвярадаўцаў, а таксама дзяржаву, вылучаць фінансавыя сродкі на падтрымку Універсітэта імя Ніла Гілевіча як установы, якая ў перспектыве можа стаць першым беларускамоўным універсітэтам у нашай краіне.

Пры гэтым Беларускі Народны Фронт выступае за безумоўнае развіццё беларускай мовы ў дзяржаўнай сістэме адукацыі, без чаго нацыянальная вышэйшая школа не можа лічыцца сапраўды паўнаважнай для сучаснай незалежнай дзяржавы.

На цяперашнім этапе ў якасці першачарговых крокаў для змянення дзяржаўнай палітыкі Партыя БНФ выступае за стварэнне на заканадаўчым узроўні дзяржаўнай праграмы развіцця адукацыі на беларускай мове, з павелічэннем дзяржаўнага фінансавання праграмаў па развіцці беларускай культуры, адукацыі і мовы, у тым ліку з выдзяленнем сродкаў на конкурснай аснове недзяржаўным ініцыятывам і арганізацыям грамадзянскай супольнасці.

Новыя лекцыі ў Гістарычнай школе

6 (чацвер) і 10 (панядзелак) верасня з 17:30 да 19:00 запрашаем на лекцыі і прагляды дакументальных гістарычных стужак з працягам "Гістарычнай школы" на чале з Алегам Трусовым, археолагам, гісторыкам беларускай архітэктуры, кандыдатам гістарычных навук, дацэнтам, палітыкам і грамадскім дзеячом, в.а. абавязкі рэктара "Універсітэта імя Ніла Гілевіча", Ганаровым старшынём ТБМ.

6 верасня Алег Трусаў распавядзе пра "Помнікі архітэктуры старажытнага Наваградка". Будучы паказаны дакументальныя фільмы пра гісторыю Наваградка.

10 верасня адбудзецца лекцыя на тэму "Помнікі архітэктуры Наваградчыны (замак у Любчы, касцёл ва Усёлюбце і інш.)"

Адрас: офіс ТБМ (вул. Румянцава, 13).
Уваход вольны.

Факсімільнае ўзнаўленне каштоўнага рарытэту натхняе да навукі

Напярэдадні новага навучальнага года ў Нацыянальнай бібліятэцы святочна адзначылі выпуск факсімільнага ўзнаўлення першага беларускага Буквара. Кніга выйшла ў трох тамах (арыгінал, даследванне, пераклад) накладам 1000 асобнікаў. Яна паступіць ва ўсе рэгіянальныя і ўніверсітэцкія бібліятэкі краіны. Калектыў аўтараў ўзначаліў кандыдат культуралогіі Алесь Суша. Над дызайнам рупіўся Канстанцін Вашчанка. Том даследвання ўключае кнігазнаўчыя артыкулы Алены Дзянісавай, Юрыя Казакова, Вольгі Праскаловіч, Рэнэ Са-

нёрамі, як Міністэрства культуры і Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь, Еўрапейскі банк рэканструкцыі і развіцця, "Белінвестбанк", пры падтрымцы пасольства Беларусі ў Вялікабрытаніі. Плённая і цесная праца ішла разам з брытанскімі спецыялістамі і з Міжнароднай асацыяцыяй беларусістаў. У даследванні бралі ўдзел гісторыкі, філолагі, - сказаў намеснік дырэктара Нацыянальнай бібліятэкі А.А. Суша.

тэрлі, Галіны Ціванавай.

Гэта другі значны асветніцкі праект пасля факсімільнага ўзнаўлення Бібліі Францішка Скарыны, рэалізаванага ў 2017 годзе, які мае духоўныя і патрыятычныя мэты: сведчыць пра глыбокія культурныя традыцыі і традыцыі веры.

Мы завяршылі даследчы гуманітарны праект, які доўжыўся тры гады. Ён ажыццяўляўся сумесна з такімі парт-

- Выданне каштоўна, як грунтоўнае навуковае вывучэнне кніжнай культуры, - адзначыла Валянціна Гінчук. А таксама як метадыка выкладання азбукі ў XVII стагоддзі.

- Буквар - для кожнага кніга свята, бо з яе пачынаецца знаёмства дзіцяці з навукай. Гэта кніга тым больш святая, бо яна дайшла да нас з XVII стагоддзя, яе выдалі браты кіноўіі Віленскай - манастыра

Святога Духа, які быў каардынацыйным цэнтрам адукацыйнай дзейнасці. Гэта не проста падручнік, які дапамагае навучыцца чытаць, але і падказка, як трэба жыць.

Буквар уключае Сімвал веры, малітвы, нагадвае пра сем справаў міласэрнасці: галоднага накарміць, засмяглага напайць, вязня выкупіць, хворага наведзець, падарожніка прыняць, памерлага пахаваць. У кнізе шмат тэкстаў, ары-

ентаваных на юнакоў, на маладых людзей.

У вывучэнні старажытнага тэкста дапамаглі даследчыкі з Міжнароднай асацыяцыі беларусістаў. Прафе-

Карповіч. Ён таксама займаўся практыкай выкладання, кіраваў брацкай школай, якая выдала кнігу, ён правёў трансфармацыю манастыра Святога Духа ў кінавію. Выпуск Буквара ў 1618 годзе паўплываў на шырокія слаі свецкага грамадства. Далейшыя выпускі ў Куцейне, Супраслі, Магілёве перанялі назву, змест, структуру выдання. У канцы XVII стагоддзя на Беларусі выйшла больш буквароў, чым на тэрыторыі Украіны і Расіі разам.

Крыніцай інфармацыі для навуковых пошукаў служылі ўкраінскія, польскія і нямецкія даследванні мінулага стагоддзя. Спадар Алесь Суша з захапленнем працуе і далей над гісторыяй беларускіх буквароў ад старажытнасці да нашых дзён і натхняе сваім прыкладам.

Мерапрыемства стала своеасаблівым дабрашавеннем для дзетак, якія ідуць у першы

сар Джым Дынглі паспрыяў, каб супрацоўнікі прыватнай бібліятэкі карпарацыі юрыстаў Мідл Тэмпл у Лондане прадаставілі доступ да арыгінала. Дзякуючы падтрымцы МАБ была зроблена лічбавая копія гэтага выдання.

Даследчы артыкул спадара Алеся Сушы захапляе дэтальнымі звесткамі пра аўтара старажытнага Буквара - Мялеція Сматрыцкага, вядомага грамадскага і царкоўнага дзеяча. Ён займаўся выкладчыцкай дзейнасцю ў брацкай школе пры манастыры і вучыў многіх прадстаўнікоў шляхецкіх радоў на Беларусі. Да Буквара меў дачыненне і Лявонці

клас. Яны атрымалі асобнікі Буквара з рук дырэктара Нацыянальнай бібліятэкі Рамана Сцяпанавіча Матульскага і прадстаўнікоў банкаў, які фундавалі выданне. Факсімільнае ўзнаўленне Буквара прэзентавалася і на Дні пісьменства 2 верасня. Наступнай важнай падзеяй асветніцкай установы стане Міжнародны біблейскі праект 20 верасня.

*Эла Дэвінская,
фота аўтара.*

1. А. А. Суша;
2. Раман Сцяпанавіч Матульскі;
3. Дзеці атрымліваюць Буквар у падарунак;
4. Факсімільнае ўзнаўленне.

Школа, якая вучыць любіць Беларусь

Яшчэ летам шмат бацькоў падало заявы ў беларускамоўныя класы. Мы завіталі ў сярэднюю школу №190 у менскім мікрараёне Уручча-3. Тут за тры дзесяцігоддзі сярод палёў і лясных масіваў выраслі новабудоўлі, павялічалася колькасць жыхароў. Школа № 190 стала адным з асяродкоў беларусізацыі на пачатку 90-тых гадоў. Сюды бацькі вязуць дзяцей вучыцца з прыгарадных вёсак: з Калодзішчаў, Гарадзішча, Каралёва Стана, Азярышча і Бараўлянаў. А некаторыя таты дзеля глыбокага вывучэння мовы ездзяць з малымі сваім транспартам з Заводскага раёна Менска.

У наступным годзе

яе вучобы ў Менскім педінстытуце ў 70-тыя гады студэнтаў імкнуліся перайначыць гаварыць у горадзе чыста па-руску. Магчымаць праяўляць свае прыроджаныя ўласцівасці з'явілася ў 90-тыя гады. Людміла Міхайлаўна кіруе ўручанскай школай з 2006 года.

У першым беларускамоўным класе сёння сустракае хлопчыкаў і дзяўчынак маладзенькая настаўніца Анастасія Мікалаеўна Пыжык. У дваццаціпяцігадовага педагога дзве адукацыі, атрыманыя ў БДПУ імя Танка: выхаванне ў пачатковых класах і інтэграванае навучанне, дэфекталогія. Яна ўжо мае чатырохгадовы досвед выкладання, і жэўжыкі з пер-

казкі і арганізуе ў вольны час клубныя заняткі. Спадарыня Алена працуе ў школе на працягу 29 гадоў. Раней яна выклала музыку і сусветную мастацкую культуру, знаёміла навучэнцаў з беларускім мастацтвам і музыкой, ставіла з імі казачныя спектаклі.

У пачатку 2000-ых гадоў колькасць дзяцей у нас знізілася з-за памяншэння нараджальнасці, (вучняў было ўсяго 250), а потым зноў стала больш, і зараз іх у нас - 832 чалавекі, - падкрэсліла Алена Аляксандраўна.

Другі беларускамоўны клас вядзе Марына Збыхаў-

ўзначальвае Міжнародную асацыяцыю беларусістаў. Прага да навукі нарадзілася ў школьных сценах.

- Мае скарынічы - гэта быў самы лепшы за ўсе гады выпуск! - успамінае настаўніца. - Бацькі ў пачатку 90-тых гадоў настойліва імкнуліся даць дзецям адукацыю на роднай мове. Мы праводзілі разам ранішнікі, дарылі ім галоўныя кнігі, выступалі на тэлебачанні, чыталі казкі і вершы. Дзеці раслі чулымі, уважлівымі і працавітымі, найбольш цікавіліся гісторыяй і літаратурай.

Атмасфера ў школе творчая і яна натхняе.

ручнікоў, распісу яек, цацак з саломы, пліны і іншага.

Колькасць экспанатаў паступова павялічылася да 250, пры іх дапамозе можна ўявіць, як жылі і працавалі беларусы 19-20 стагоддзяў. Дырэктар Людміла Міхайлаўна падаравала музею тканыя поспілікі, зробленыя ў яе сям'і. Яна распрацавала экскурсію "Мой дварочак, як вяночак", дзе тлумачыцца сімволіка будаўніцтва хаты на беларускай зямлі.

- Як нашы продкі выбіралі месца пад будаўніцтва хаты? - кажа спадарыня Людміла. - На спрэчнай дзялянцы людзі не маглі пабудавацца ніколі! "Нельга, тут косці", - кажа гісторыя, традыцыі. "А мы хочам супермаркет! А мы хочам забаўляльны комплекс!" Нашы продкі так не рабілі, яны думалі пра будучыню. А нашым сучаснікам бывае ўсяроўна!

Настаўнік фізкультуры Віктар Іванавіч Касаўцаў зрабіў для музея печ. Сярод экспанатаў ёсць карціны, зробленыя ў тэхніцы батыка.

вышывальшчыцай Паўлінай Бель і аматаркай вырабаў з бісеру Таццянай Дзямко.

Чацвёрта дзяцей са шматдзетнай сям'і Дабратвораў: Сафія, Яўсей, Герман і Марк ходзяць у беларускамоўныя класы і займаюцца музыкой. Музычны накірунак узбагачае і эстэтычна развівае дзяцей. У школе дзейнічаюць ансамбль настаўнікаў "Дабрадзеі", дзіцячы аркестр "Крынічка", фальклорны ансамбль вучняў "Забава". Мастацкія калектывы выступаюць на школьных святах, сустракаюць наведвальнікаў у Гасцёўні. Дзеці і іх выкладчыкі дзеляцца сваім майстэрствам на святкаванні Дня Перамогі і Дня Незалежнасці ў парку Чалюскінцаў, віншуюць ветэранаў вайны і былых вязняў канцлагераў. Такія сустрэчы даюць магчымаць вучням пазнаваць жывую гісторыю і сябраваць з людзьмі старэйшых пакаленняў.

30 жніўня настаўнікі правялі нарады і сходы для матуляў і татаў, а 1 верасня дзеці сабраліся на ўрачыстай лі-

навучальная ўстанова адзначаць 30-годдзе. Першым яе дырэктарам была Зоя Яфімаўна Андрухова. Сёння ў школе дзейнічаюць беларускамоўныя класы, па адным у кожнай паралелі. 31 сям'я падала заяву ў першы клас з роднай мовай навучання.

Дырэктар школы Людміла Міхайлаўна Шыцік, выкладчыца беларускай мовы і літаратуры, перад пачаткам навучальнага года правяла па чыстых, адрамантаваных і ўпрыгожаных класах, пазнаёміла з музеем "Спадчына", прадэманстравала лепшыя здабыткі педагогічнага калектыва і вучняў, прадставіла настаўнікаў. Яна згуртавала вакол сябе зацікаўленых аднадумцаў. Людміла Міхайлаўна родам з вёскі Порплішча Докшыцкага раёна Віцебскай вобласці. У перыяд

шых дзён знаёмства горнунца да яе.

- Дзеткі прыходзяць з розным узроўнем падрыхтоўкі, - кажа выкладчыца. - Першыя дваццаць дзён у нас прысвечаны ўводзінам у школьнае жыццё, абагульненню паняццяў прасторы, формы і колеру. Спачатку дзеткі будуць вучыць беларускі алфавіт, а ў другой палове года прайдуць да рускага. Навыкі маўлення дапамагаюць у далейшым дзецям на занятках па літаратурным чытанні, дзе яны адчуваюць сябе больш упэўненымі.

У групе падоўжанага дня даглядае дзяцей пясчотная і напрактыкаваная выхавальца Алена Аляксандраўна Пушкарва. Яна дбае пра захаванне рэжыму дня, пра прагулкі і сон для маленькіх школяроў, чытае ім беларускія

на Пяцэвіч, якая паходзіць з каталіцкага асяродка з Гарадзеншчыны. Яна адданы беларушчыне чалавек. У яе ў класе 22 вучні, і пра кожнага з іх яна дбае як пра асобу, ладзіць дні імяніннікаў з падарункамі і калектывнымі віншаваннямі.

Ніна Мікалаеўна Чарапок, якая выкладае ў 3-цім класе, заахвочвае вучняў паходамі ў гістарычны музей і музей Ваньковіча, экскурсіямі ў музей тэатральнага мастацтва, паездкамі ў Строчыцы.

- Калі пасля 30 гадоў выкладання па-руску я перайшла на беларускую мову, то заўважыла, што адносіны з дзецьмі сталі больш спакойнымі, лагоднымі, - звяртае ўвагу выкладчыца.

Педагогі памятаюць сваіх лепшых вучняў і ад душы радуюцца іх здзяйсненням.

- У нас паспяхова вучыўся Яўген Лашкоўскі, вядоўец праграм АНТ, - кажа Марына Збыхаўна Пяцэвіч.

Алена Леанідаўна Семчанка ганарыцца сваім вучнем Алесем Сушам, які цяпер

У 1997 годзе ў школе з'явіўся этнаграфічны музей "Спадчына". Рашэнне стварыць такі асяродак прыйшло перад правядзеннем урокаў па творы У. Караткевіча "Зямля пад белымі крыламі". Па каштоўнасці экспанатаў ён набліжаецца да Гудзевіцкага музея.

Музей разбіты на тэматычныя зоны, якія дапамагаюць весці экскурсіі па тэмах: "Адкуль бяруцца кашулі?", "Ткацтва. Андаракі, паясы, поспілікі", "Упрыгожванне хаты - выцінанкі, саломаліценне", "Саломаліценне - старадаўняе рамяство на Беларусі", "Куток гаспадыні - без чаго нельга прыгатаваць ежу", "Гаспадарчыя прылады". Настаўнікі раіць дзецям тэмы для пошукавай і даследчай працы.

У музеі сабраны рэчы для гаспадаркі, якія можна было калісьці сустрэць у кожнай сялянскай хаце: рыдлёўкі, сярпы, прасы, свяцільні, кадзшкі, шыяны, маслабойкі. Тут знаходзяцца сапраўдныя ўзоры народнага мастацтва ў выглядзе вышыванак, поспілак,

Музей даглядае настаўніца працоўнага навучання Аксана Мікалаеўна Захаранкава. Разам з ёй дзяўчынкі шыюць, гатуюць смачныя стравы, вучацца займацца кансерваннем гародніны і садавіны. Вучні ўдзельнічаюць у алімпійным руху па працоўным навучанні. У школе дзейнічае фальклорны тэатр моды: дзяўчаты бавяць час за вышыўкай, ствараюць лялек і абярэгі. Алена Аляксандраўна Тужыліна вядзе гурток саломаліцення. Выкладчыцы ганарацца сваімі юнымі майстрыцамі:

нейцы. Калі бацькі праяўляюць імкненне, то родная мова і культура будуць у дзяцей у пашане. Жадаем ім поспехаў!

Эла Дзвінская, фота аўтара.

1. Дырэктар СШ №190 Людміла Міхайлаўна Шыцік з экспанатамі музея;
2. Ніна Мікалаеўна Чарапок;
3. Алена Леанідаўна Семчанка;
4. Анастасія Мікалаеўна Пыжык;
5. Аксана Мікалаеўна Захаранкава.

У Беларусі зарэгістравана яшчэ адна каталіцкая навучальная ўстанова

Напярэдадні новага навучальнага года ў Беларусі была афіцыйна зарэгістравана яшчэ адна каталіцкая навучальная ўстанова - тэалагічны каледж імя святога Казіміра, які будзе дзейнічаць у Гародні.

28 жніўня Упаўнаважаны па справах рэлігій і нацыянальнасцяў Леанід Гуляка ўручыў біскупу Гарадзенскаму Аляксандру Кашкевічу Пасведчанне аб дзяржаўнай рэгістрацыі Рымска-каталіцкага Касцёла ў Рэспубліцы Беларусь. Галоўнай задачай гэтай духоўнай навучальнай установы з'яўляецца падрыхтоўка спецыялістаў для рэлігійнай дзейнасці ў Гарадзенскай дыяцэзіі.

У каледжы можна будзе атрымаць веды ў галіне тэ-

алогіі, філасофіі, катэхізацыі, біблістыкі, літургіі, гісторыі, касцельнага права, дабрачыннасці, сямейнага жыцця, рэлігійных сродкаў масавай камунікацыі і іншых дысцыплін згодна з нормамі і вучэннем Каталіцкага Касцёла.

Гарадзенскі тэалагічны

catholic.by.

У магілёўскай школе, дзе вучыўся міністар аховы здароўя, набралі беларускамоўны клас з пяці вучняў

Па-беларуску ў першым класе магілёўскай школы № 34 будуць вучыцца пяцёра дзяцей. Для 380-тысячнага горада гэта найбольшая колькасць вучняў, якія сабраліся ў адным класе за 8 гадоў адраджэння беларускага школьніцтва.

У 34 школе на першую лінейку з бацькамі прыйшлі Адаліна Самойленка, Леў Пундзік, Юры Кудакцін, Марыя Валашчук ды Кірыла Чарткоў. Паводле іхняй настаўніцы Вольгі Штукаровай, яшчэ на пачатку жніўня была толькі адна заява на беларускамоўнае навучанне. За месяц да пачатку навучальнага года дадаліся яшчэ чатыры. Педагога не бянтэжыць, што ў класе толькі пяцёра дзетак. Яна спадзяецца, што цягам года вучняў паболе.

Вольга Штукарова раней працавала ў беларускамоўнай школе прыгараднай магілёўскай вёскі Цішоўка. Гэтую школу зачынілі.

- Вельмі добра, што ў гарадах з'яўляюцца класы з беларускай моваю навучання, - адзначае яна. - Беларуская мова цяпер у занябданні, і такія класы будуць надаваць ёй вагу.

У школе дзеткі навучацца гаварыць адзін з адным па-беларуску, і за імі пацягнуцца іншыя.

Паводле педагога, цяперашні стан беларускамоўнага навучання - вынік згортвання практыкі выкладання прадметаў па-беларуску. Цяпер, лічыць яна, каб беларускамоўных класаў становілася болей, патрэбныя намаганні дзяржавы.

Першакласнікі ведаюць, што іх будуць вучыць на беларускай мове.

- Мы гэтага не баімся, - заявілі разам яны і дадалі, што будуць і бацькоў вучыць беларускай мове.

Першай сёлета падала заяву на беларускае навучанне сям'я Пундзікаў. Тата першакласніка Льва Мікалай лічыць абсурдным пытанне, чаму наважыліся вучыць сына па-беларуску. Нехта мусіць быць першым, кажа ён.

- Цяпер ужо не пачуеш, што беларуская мова "калгасная", - тлумачыць Мікалай. - Яна стала прыкметам таго, што яе носбіт - чалавек, які ведае, чаго ён хоча. Восем гадоў таму ў Магілёве адраджэнне беларускамоўнага навучання

пачыналася з адной вучаніцы. Цяпер - 13 дзетак вучацца па-беларуску. Прагрэс ёсць. Патрэбны штуршок, каб ён быў шпарчэйшым.

Старшыня гарадской арганізацыі Таварыства беларускай мовы Алег Дзячкоў кажа, што з'яўленне яшчэ аднаго беларускамоўнага класа ў Магілёве - вынік супольных намаганняў грамадскасці і ўлады. Актывіст адзначае:

- ТБМ напіша падзяку аддзелу адукацыі Кастрычніцкага раёна Магілёва, а таксама адміністрацыі 34-й школы за спрыянне ў адкрыцці беларускамоўных класаў, а таксама кіраўніцтву садка № 79, у якім сфармаваная беларускамоўная група з дзевяці дзетак. Разам з тым мы будзем пісаць скаргу ў гарвыканкам на аддзел адукацыі Ленінскага раёна, дзе жадання абмяркоўваць сітуацыю з беларускімі класамі і групамі не было, - заўяляе Алег Дзячкоў.

Выпускніком школы ў 1983 годзе быў цяперашні міністар аховы здароўя Валеры Малашка. На лінейцы ён звяртаўся да вучняў па-расейску.

Радзій Свабода,
г. Магілёў.

Скарынаўская нота ў міжнародным фестывалі

Своеасаблівае ўшанаванне справы беларускага першадрукара адбылося ў жыцці нашай зямлячкі Вікторыі Жукевіч-Дзівоты, якая жыве ў Польшчы.

2 і 3 жніўня ў Польшчы адбыўся XIX міжнародны фестываль арганнай музыкі. Упершыню ў яго праграме гучала і беларуская музыка - сюіта Ганны Кароткінай "Фра-

нцішак Скарына". Выканала яе сярод іншых твораў арганістка Ксенія Пагарэлая, таксама з Беларусі.

Мясцовыя жыхары і турысты, што завіталі гэтымі днямі ў касцёлы двух надбальтэйскіх гарадкоў Мендзыздруй і Свінаўйсьце, аднолькава гарача віталі кампазітара і выканаўцу. Каб адбылося тое свята арганнага дзёна і вечароў з

Вікторыя Жукевіч-Дзівота

удзелам нашай краіны, нямала клопатаў мела актывістка праўлення польскага грамадскага аб'яднання несьвіжан Вікторыя Жукевіч-Дзівота. Яна ж і яе сяброўкі Зюта Лучак і Марыся Слізень апекавалі беларускіх удзельнікаў падчас фестывалю.

Ганаровая падзячная грамата Саюза кампазітараў Беларусі на імя Вікторыі Жукевіч-Дзівоты за подпісам Ігара Лучанка - прыемная нагода для жыхароў Нясвіжа, сяброў ТБМ павіншаваць рупліўцаў за іх унёсак ва ўмацаванне беларуска - польскіх культурных сувязяў і годнае ўшанаванне імя Францішка Скарыны.

PS. Адно толькі пажаданне шануюнаму Ігару Міхайлавічу і сакратарыату СКБ - трымацца мовы Скарыны, тым больш, калі дакументы накіроўваюцца за мяжу і прадстаўляюць нашу краіну.

Наталля Плакса.

Спяваем песні Генадзя Бураўкіна

28 жніўня 2018 г.

ТБМ імя Ф. Скарыны г. Магілёва адзначыла дзень народзінаў Генадзя Бураўкіна ў кавярні "Шпаркі лось". У нас ёсць вельмі добрая традыцыя. Кожны год мы адзначаем дні народзінаў нашых знакамітых паэтаў і кіраўнікоў ТБМ Ніла Гілевіча і Генадзя Бураўкіна. Летась на дзень народзінаў Генадзя Бураўкіна правялі вечарыну ў "Палацы культуры вобласці" сумесна з клубам "Натхненне".

На гэты раз у аўторак надвячоркам сабраліся ў беларускамоўнай кавярні "Шпаркі лось". Было вельмі весела і сма-

чна. Паглядзелі спачатку відэа сустрэчы з паэтам на сядзібе ў Менску ў 2012-м годзе, калі магілёўцы завіталі да спадара Генадзя. Затым спявалі ўсім

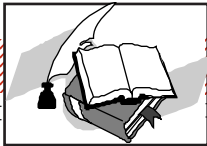
добра вядомыя песні: "Калыханка", "Зачараваная", "Матулі", "Конь незацугляны", "Завіруха" ... Паслухалі вельмі цікавыя і малазнаёмыя музычныя творы ў выкананні Зміцера Вайшошкевіча і з альбома "Варанок" (беларускі шансон). А пад песню "Закадычныя сябры" многія не ўсёдзелі і шпарка танчылі. Пры гэтым мы пачаставаліся драпімамі і прысмакамі. У мерапрыемстве прыняло ўдзел больш за 20

чалавек. Акрамя нашага актыву, да нас далучыліся і наведвальнікі кавярні. Адна жанчына нават папрасіла напрыканцы нашых спеваў слова і расчунлена распавяла, што нарадзілася ў Быхаўскім раёне, але ўсё жыццё пражыла ў Казахстане і заўсёды сумуе па Беларусі. Яна выказала нам падзяку за тое, што адраджаем беларускую мову і нацыянальныя традыцыі.

Вялікі дзякуй усім удзельнікам і арганізатарам!!! Вялікая падзяка спадарыні Далі Аніскавай, Антосю і Наталлі, супрацоўнікам кавярні "Шпаркі лось" і Сержку Дымкову, які падрыхтаваў і надрукаваў да імпрэзы цікавы спеўнік Генадзя Бураўкіна.

Алег Дзячкоў.

Свята парафіі св. Язафата

Прыемныя вонкавыя змены адбыліся апошнім часам у парафіі св. Язафата (г. Ліда) Беларускай Грэка-Каталіцкай Царквы (Уніяцкай).

Намаганнямі аднаго з мясцовых патрыястаў на будынку з'явіліся новыя прыгожыя каменныя шыльды з назвай Царквы і адрасам. А побач з крыжам, каля яе, усталяваны сваеасаблівы нацыянальны арт-факт - першы ў свеце помнік-камень у гонар 100-годдзя

БНР. Шматгадовага крыж заменены на новы і больш прывабны.

15-га верасня 2018 г., у суботу, у 12 гадзін запрашаем на Парафіяльнае свята "Шануем святога Язафата ў Лідзе разам!" па адрасе: г. Ліда, вул. Каліноўскага, 16.

ПРАГРАМА: Боская Літургія, пасля яе сяброўскі пачастунак і конкурс на лепшую выпечку.

Па дадатковую інфармацыю звяртайцеся да а. Андрэя Буйніча: +375 29 5662414.
Наш кар.

Памятны шыльдзік на камені да 100-годдзя БНР у Лідзе

Скульптуру "Пераемнасць беларускай навукі" адкрылі ў Менску

Скульптурная кампазіцыя "Пераемнасць беларускай навукі" з'явілася ў Менску перад будынкам Прэзідыума НАН Беларусі. Яе адкрыццё адбылося 1 верасня падчас урачыстага мерапрыемства,

прысвечанага пачатку новага навучальнага года ў Інстытуце падрыхтоўкі навуковых кадраў Акадэміі навук.

Звяртаючыся да новых магістрантаў, старшыня Прэзідыума НАН Беларусі Уладзі-

мір Гусакоў адзначыў, што ў захаванні пераемнасці і заключэцця вялікі энс навукі. Гэта вельмі сімвалічная кампазіцыя: дасведчаны акадэмік запрашае ў Акадэмію навук маладога калегу.

nn.by.

У Германіі 300 затрыманых на акцыях пратэсту

У суботу, 1 верасня, у горадзе Хемніц на паўднёвым усходзе Германіі паліцыя затрымала каля 300 прыхільнікаў і праціўнікаў міграцыйнай палітыкі ўрада, паведамляе паліцыя. Паводле выдання Bild, падчас беспарадкаў пацярпелі 11 чалавек. Яны былі шпіталізаваны.

На вуліцы горада выйшлі з маршам больш за 4 тысячы ультраправых, выказваючы сваю пазіцыю супраць

прыняцця ўцэкачоў у Германіі. Ім супрацьстаялі амаль столькі ж удзельнікаў мітынгу "Сэрца замест нянавісці" - яны заклікалі людзей да талерантнасці ў адносінах да мігрантаў.

Хваляванні ў Хемніцы працягваюцца з 26 жніўня, калі стала вядома пра забойства 35-гадовага немца і пра арышт падазраваных - іракскага і сірыйскага мігрантаў.

У суботу ў горадзе павінен быў прайсці "Марш маў-

чання" - у памяць пра забітага немца. Але мясцовыя ўлады забаранілі гэтую акцыю і перакрылі доступ да цэнтру горада.

Больш за 1200 паліцэйскіх спрабавалі стрымаць сутыкненні і заклікалі мітынгоўцаў разыйсціся. На вуліцы вывелі шэсць вадамётаў.

Мясцовыя ўлады лічаць, што гнеў натоўпу падгравалі фальшыўкі з сацыяльных сетак.

Радзё Свабода.

Усталяваны стэлы ў памяць паўстанцаў 1863 года

Прадстаўнікі грамадскай супольнасці, сябры палітычных партый і арганізацый з розных куткоў Гарадзеншчыны, згуртаваўшыся разам, усталявалі памятныя стэлы на месцы пахаванняў змагароў за Беларусь. Такія ініцыятывы паўстала некалькі месяцаў таму. Зараз выкананы некалькі памятных драўляных стэлаў. Планаўца, што яны будуць усталяваныя ў тых месцах, якія ніякім чынам не ўшанаваныя, альбо ўшанаваныя дыспарамі суседніх краін.

Тлумачыць каардынатар гэтай ініцыятывы Вадзім Саранчукоў:

- Атрымліваецца, што мы зараз сабой падмяняем функцыю дзяржавы. Ёсць гістарычныя месцы, звязаныя з паўстаннямі. Наша беларуская дзяржава, на жаль, увогуле ніякім чынам не адзначае ні па-

дзеі, звязаныя з тымі часамі, ні ўшаноўвае памяць тых людзей, якія змагаліся за незалежнасць, за волю нашага краю. Таму мы вырашылі ў гэтым годзе сабрацца, падрыхтавалі матэрыя-

лы, падрыхтавалі вось гэтыя паўстанцкія калоны, падрыхтавалі памятныя шыльды, не прыязваючыся да нейкіх арганізацый. Ад імя нашай дзяржавы ўшаноўшваем памяць змагароў за яе волю, за яе незалежнасць.

Такім чынам, ужо ўсталяваны памятныя стэлы ў Мастоўскім раёне - ля вёскі Пацавічы, дзе пахаваны 12 паўстанцаў, і ля вёскі Мінявічы, дзе ляжаць 40 паўстанцаў 1863 года. Мэта акцыі - аддаць даніну павагі менавіта ад беларускага народа. І праца ў гэтым кірунку будзе працягвацца.

Андрусь Панямонаў, Беларускае Радзё Рацыя.

Як пераносіў пана Міхась Васілёк

Сёння ў Беларусі рэдка прыгадваюць Міхася Васілька (Міхася Касцёвіча, 1905-1960) - заходнебеларускага паэта, публіцыста і журналіста. Ён быў родам з вёскі Баброўня Гарадзенскага павета. У 1920-х-1930-х гадах прымаў актыўны ўдзел грамадска-культурным і палітычным жыццём Заходняй Беларусі. Быў сябрам Беларускай сялянска-работніцкай грамады, ТБШ, арганізоўваў гурткі ТБШ, вёў культурна-масавую работу, працаваў сакратаром часопіса "Маланка".

Друкавацца Міхась Васілёк пачаў у 1926 годзе ў віленскіх беларускіх газетах "Народная справа", "Наша праўда", часопісе "Маланка", сябраваў з Валянцінам Таўлаем, Анатолем Іверсам, Максімам Танкам. У Вільні ў 1929 годзе выдаў зборнік вершаў "Шум барабы", які быў канфіскаваны польскімі ўладамі. А ў 1937 годзе выйшаў яго другі паэтычны зборнік "З сялянскіх ніў".

Вельмі папулярнымі ў 1920-х - 1950-х гадах былі сатырычныя вершы паэта "Эх, каб грошы...", "Гарэліца" і "Як я пана перанёс". Асабліва беларусы любілі слухаць, як чытаў са сцэны сам Міхась Васілёк свой верш "Як я пана перанёс". Прыгадваецца ўспамін пісьменніка Аляксея Карпюка, які ў 1960-м годзе прыехаў яны выступаць у Скідзель у РДК. У зале было шмат людзей. Старшыня выкананка аб'явіў, што першым выступіць пісьменнік Аляксей Карпюк. У гэты час наступіла мёртва цішыня. Не паспеў Карпюк дайсці да трыбуны, як з залы нехта крыкнуў: "А мы прыехалі не яго слухаць, а Васілька. Васілька нам давай!". А потым уся зала закрывалася: "Васілька давай! Мы яго хочам паслухаць! Няхай нам прачытае "Як я пана перанёс!". І Карпюк пакінуў сцэну, а да людзей выйшаў Міхась Васілёк і пачаў чытаць і "Эх, каб грошы...", і "Гарэліцу", і "Як я пана перанёс". І зала ад задавальнення проста гула як вулей.

Верш "Як я пана перанёс!" Міхася Васілька ў Заходняй Беларусі быў самым папулярным сярод простага людду, асабліва на вёсцы. Вяскоўцы гатовы былі яго слухаць штодзень, слухаць і смяцца бясконца. Ды і самі людзі гэты верш завучвалі на памяць. Ён - сапраўдны ўзор палітычнай лірыкі. Як лічыў Уладзімір Калеснік, у першапачатковай рэдакцыі верш называўся "Як я трапіў у камуністы". Рускі паэт са Смаленшчыны Міхаіл Ісакоўскі пачуў гэты верш ад насельніцтва Заходняй Беларусі ў верасні 1939 года і пераклаў яго на рускую мову як народны твор.

На думку таго ж Ула-

Міхась Васілёк

дзіміра Калеснікі, аўтар заслужыў гонару і пахвальбы менавіта ўдала знойдзенымі характарамі вобразаў-антаганістаў, селяніна і паліцыянта (паліцмана), а таксама востраю сатырычнай сітуацыяй, у якой трапна раскрылася істага ўзаемаадносіны паміж прыгнечанымі і прыгнятальнікамі ў глухой, забітай правінцыі.

На пытанне паліцмана, як перайсці на другі бераг рэчкі, касец адказвае ветліва: - *Порткі скінь, - кажу, - панок, І брыдзі паволі, Тут вады, мой галубок, Па трыбух, не болей!*

Для панскага вуха сялянская гаворка здалася грубаю кпінай. І ён сеў яму на карак і сказаў: нясі на другі бераг. У першапачатковай рэдакцыі верша было напісана, што селянін пакорна нёс паліцэйскага, пакуль не адчуў каля вуха рэвальвера: *Гэткай штуці, далібог, Я не бачыў зроду: Сеў ад страху, а панок - Ды бултых у воду...*

(Уладзімір Калеснік. *Лёсам пазнае. Мн., 1982. С.53).*

У першай рэдакцыі верша паліцыянт арыштаваў селяніна за наўмысны замах на яго асобу. Верш выкрываў паліцэйскі гвалт над чалавечай годнасцю. Але паэт-сатырык міжвольна прыніжаў і селяніна, трактуючы яго як бедалагу-пакутніка. Селянін з верша Міхася Васілька скардзіцца на здзек, распавядае пра гвалт і ўніжэнне, а значыць - ён горка адчувае няволю, значыць - ён стаіць на парозе духоўнага абнаўлення. Таму гэты верш тады і быў народным творам. Менавіта ён зацікавіў і Міхаіла Ісакоўскага. Але Міхась Васілёк палічыў неабходным яго перапісаць па-іншаму, зрабіць іншы варыянт верша. І гэта яму ўдалося ажыццявіць даволі па-

спяхова. У новым варыянце верша селянін з напалоханага небаракі стаў дасціпным і смелым чалавекам. Нават патрыстам, які знорок шабудыхнуў паліцмана ў ваду. Менавіта гэты смелы ўчынак селяніна і радаваў увесь просты люд, які слухаў паэтаў верш. Людзі атрымлівалі задавальненне не так ад самога верша ў цэлым, як ад таго факту, як смелы селянін кинуў паліцэйскага ў ваду. Людзі ўяўлялі гэты малюнак і... ад задавальнення радаваліся і смяяліся.

Прапанауючы тачам "Наша слова" верш Міхася Васілька "Як я пана перанёс" (Міхась Васілёк. Выбраныя вершы. Мн., 1950. С.53-56).

Сяргей ЧЫГРЫН.

Як я пана перанёс

Добра помню - на Іллю Чорт падбіў грашыці! Ўзяў касу я ды смалю За раку касіці. Вось праз рэчку перабрыў - Мост вадою пагнала, - Выняў льюльку, закурыў Ды кашу памалу. Бачу - паліцман ідзе (Трэба ж знекуль ўзяцца!) Ды пытае, як і дзе Было б перабрацца. - Порткі скінь, - кажу, - панок, І брыдзі паволі, Тут вады, мой галубок, Па трыбух, не болей! Здэцца, мовіў, як умеў, Чым не спадабаўся? Паліцман мой аж збялеў - Гэтак узлаваўся. - Я цябе, - кажа, - ў астрог" - І кудысь яшчэ там... Так дзярэцца, хоць, дальбог, Развітайся з светам. Лаяў, бэсціў ён мяне Як толькі папала, А яшчэ, нарэшце, не, - І гэтага мала! Азірнуцца не паспеў (Каб ты праваліўся!), Пан на карак мне уссеў, Як мядзведзь, узбіўся. - Во, нясі, - крычыць панок, - На той бераг, хаме! Ботам штурхае пад бок, Лаецца "па маме"... Павалок яго, быка, Што ж пачнеш рабіці? Неўпяршынку мужыкам Панства валачыці. Вось да пупа і вышэй, І вышэй займае. Мой панок аж да вушэй Ногі задзірае. Да глыбокага дапёр І сабраўся з духам: Будзеш помніць, жывадзёр, Пачакай, псяюха!.. Гэткай штуці важны пан Не чакаў ад роду: Я прысеў, а паліцман - Шабудых у воду. Вось як вам на мужыку Ездзіць ды глуміцца: Давядзецца ездаку Ўрэшце і ўтапіцца!

Міхась Васілёк, 1927 г.

Мілы голас Мілы

Пра тонкасці арт-дыпламатыі, слонімбаў, закаханых у дзіўную масквічку, і нешараговы open-air

На мінулым тыдні па запрашэнні творчай галерэі "АртБУШ" і сяброў Слонімскай суполкі ТБМ горад над Шчарай наведала маскоўская спявачка, кампазітар і аранжыроўшчык Міла Ражкова. Ужо некалькі гадоў запар артыстка з сям'ёй адпачывае на Гарадзеншчыне, упадабаўшы гэты край за адметныя прыродныя і архітэктурныя асаблівасці, багацце гістарычнымі славутасцямі і гасціннасць новых і старых сяброў. Апошняе, відаць, - ці не галоўная прычына рыцання ды вяртанняў сюды пасля знаёмства з Беларуссю колькі летаў таму.

За апошнія два тыдні слонімскай ды іншыя сябры нярэдка пыталіся ў мяне: адкуль вы знаёмыя з такой выбітнай, такой дзівоснай і яркай артысткай, як атрымалася, што яна патрапіла ў Слонім? І амаль ніхто не верыў, што мы пазнаёміліся з Мілай зусім нядаўна - дзякуючы зноў жа ТБМ і Гарадзенскаму аддзяленню Саюза беларускіх пісьменнікаў. І адбылося гэта ўсяго толькі на пачатку жніўня ў Дзятлаве - Зачэпічах, на абласным свяце беларускай паэзіі, куды Міла была запрошана з выкананнем сваіх беларускіх песень. Так ужо сталася, што мы адразу "настроіліся" на адну хвалю, і паразумеліся, і пасябравалі... Я адразу адчула душэўнасць і добразычлівасць гэтага прыгожага чалавека, прывабнай, сапраўды мілай дзяўчыны. Трапіўшы аднойчы на Беларусь і пачуўшы нашу мову, яна, расійская спявачка, натхнілася меладычнасцю гучання

беларускай гаворкі, беларускай песні. Чулая душа не засталася абыякавай да пачутага і ўбачанага, і творчым вынікам стала з'яўленне не адной і нават не дзвюх песень: быў запісаны цэлы "Беларускі альбом", а ў дадатак - яшчэ і "Беларускі сінгл". Так і атрымалася, што пачаўшы выконваць свае беларускія песні на Беларусі, Міла Ражкова папулярна ўжывае беларускую мову сярод беларусаў...

Дамаўляючыся прасольны канцэрт у Слоніме, мы вырашылі, што прадставім слухачам менавіта "Беларускі альбом" Мілы. Надта ж крапальна гучаць у яе арыгінальнай аранжыроўцы ўключаныя ў альбом народныя песні ды таксама ці не ўсім цяпер вядомы паланэз "Развітанне з Радзімай" Міхала Клеафаса Агінскага на словы Сержука Сокалава-Воюша. Пераважную большасць песень, якія склалі "Беларускі альбом" Мілы Ражковай, пераклала з рускай на беларускую мову гарадзенская паэтка Альжбета Кеда. Тэкстамі песень сталі вершы рускіх паэтаў і вершы самой Мілы.

Падводзячы пэўныя вынікі тых гарачых жнівёньскіх дзён, зараз можна сказаць, што мы разам зрабілі Слоніму гэты падарунак, падарунак-сустрэчу. І сустрэча з артысткай сталася сапраўдным святам чароўнай музыкі і паэзіі для ўсіх, хто быў здольны гэта ацаніць. Нельга сказаць, што слухачоў на пляцоўцы ля драмтэатра, дзе з дапамогай раённага аддзела культуры мы наладзілі канцэрт, было многа.

16 верасня ў Мажэйкаве Лідскага раёна пройдзе 2-гі адкрыты фестываль песеннага фальклору памяці Земавіта Фядэцкага "Цёплыя вечары, ды халодныя ранкі". Праграма вельмі насычаная. Запрашаем.

Пра падзею падрабязна

Многа іх не было, але былі тыя, хто прыйшоў менавіта "на Мілу Ражкову" і яе "Беларускі альбом", прыйшоў паслухаць выкананне менавіта такога ўзроўню... (Пра ўзровень: Міла Ражкова - двойчы чэмпіён свету па фальклору па версіі Сусветнай Асацыяцыі фальклорных фестываляў, лаўрэат і дыпламант мноства міжнародных музычных конкурсаў, выпускніца Ніжагародскай кансерваторыі па класе класічнай гітары). І верце - гэта быў сапраўдны пір... Пятнаццаць выдатнейшых музычных нумароў у стылях фолк, блюз, індзі не пакінулі абыякавымі нават немаўляты, якія прыехалі на канцэрт у вазочках... Спыняліся на наш open-air і мінакі, але, саромеючыся, некаторыя сыходзілі, з чаго мы зрабілі выснову: трэба прывучаць "пазасталічнага" слухача да густоўнай музыкі, выходзіць яго культуру і - больш таго - смеласць слухаць не тое, што ўсе (але гэта тэма для асобнай гаворкі)... І яшчэ зразумелі: мы сустрэнемся ў Слоніме зноў, а тое, што адбылося (і ўдалося) - гэта рэпетыцыя будучых дзеяў, "дзеяў над Шчарай"... Бо ідэі - спеюць, з'яўляюцца новыя - штодня. Мы ўжо цяпер ведаем, чым на наступны год можам здзівіць гэты гарадок з няпростым характарам, і паспрабуем гэта зрабіць. Зноў і зноў... Таму, Міла, ты абавязкова прыедзеш у Слонім! Тут чакаюць цябе. Гэты горад ужо закаханы ў твой залацісты, аксамітавы голас і вялікае сэрца! І гэта - каханне з першага погляду...

Святлана АДАМОВІЧ, Слонім.

Сучасная і актуальная Антычнасць

Вякі-стагоддзі, тысячагоддзі пільна ўзіраюцца на егіпецкія піраміды. А яны і не збіраюцца сыходзіць у нябыт. Не развітваецца з чалавецтвам і культура (эпас, архітэктура, скульптура, гісторыяграфія, літаратура і інш.) Антычнасці - матэрыяльная і духоўная прастора Старажытнай Грэцыі і Рыма. Літаратура старажытных грэкаў і рымлян і на сённяшні дзень - узор прыгожага пісьменства. Гэта і яна - "віноўніца" паўстання такой планетарнай з'явы, як Адраджэнне, гэта яна сваімі вытокамі паслужыла і служыць штуршком для творцаў на літаратурных абсягах у пазнейшыя часы і сённяшнія таксама. Не будзь Антычнасці, наўрад ці прыгожае пісьменства Еўропы мела б свае вялікія дасягненні. Менавіта там бяруць пачатак творчыя парывы Дж. Бакачо, Ф. Рабле, М. Сервантаса, Уіл. Шэкспіра і іншых выдатных адраджэнцаў. Як цяжка пералічыць імёны паслядоўнікаў Антычнасці, так не вельмі лёгка вычарпальна назваць імёны творцаў спалучэння Духа і Слова Старажытнай Грэцыі і Рыма.

На вялікую радасць і інтэлектуальна-маральнае задавальненне сённяшні беларускі чытач мае мажлівасць азнаёміцца з творчасцю выдатнага рымскага паэта-эпіграміста Марка Валерыя Марцыяла [каля 40 - каля 104 гг.]. Нарадзіўся паэт у Іспаніі, але большую частку свайго жыцця правёў у Рыме [64-98 гг.] на становішчы кліента - вольнага чалавека, які аддаваўся пад апеку патрона і які знаходзіўся ў залежнасці ад апошняга. Але ўжо будучы матэрыяльна забяспечаным Марцыял не адмовіўся ад гэтай "службы-пасады": яна жыўла яго музу багатым жыццёвым матэрыялам.

Літаратурным зацікаўленнем паэта быў жанр эпіграмы. У гэтай форме ён выдаў 15 (пятнаццаць) кніжак. Апроч трох тэматычна аб'яднаных зборнікаў "Відовішчы", "Падарункі" і "Гасцінцы", 12 (дванаццаць) выпускаў мелі змешаны змест. У сваіх вершах Марцыял хваліць імператараў і знаць і разам з тым малое жыццё людзей розных сацыяльных пластоў, цяжкае становішча беднага людю. Сам паэт быў доўгі час у такім сацыяльным статусе.

Эпіграмы Марцыяла (пераважна на побытавым матэрыяле) вылучаюцца дасціпнасцю, едкасцю, сцісласцю, парадаксальнай канцоўкай і, канешне, пранікнёным псіхалагізмам, хаця і пазбаўлены сатырычнай сілы, як, скажам, паэзія яго сучасніка і сябра Д. Ювенала. Жыў паэт у складаныя часы, нават пры Нероне, які прымусіў філосафа Сенеку - блізкага Марцыялу чалавека - ускрыць сабе вены за прыналежнасць да антынеронаўскай змовы.

Славу Марцыялу прынеслі эпіграмы, напісаныя ў элегічнай афарбоўцы (двухрадкоўі, халіамбы (кульганючыя ямбы) і інш.). Яны, эпіграмы (надпісы) для нас нібыта спісаны са з'яў сённяшняга чалавечага жыцця. А прайшло ж ужо з часоў іх напісання амаль дзве тысячы гадоў. І цяпер колькі ўзораў марцыялаўскай паэзіі - яго двухрадкоўяў. Трэба адзначыць, што ўся паэзія (і двухрадкоўі таксама) Марцыяла патрабуюць уважліва-ўдумлівага прачытання.

Як цябе вораг мацнейшы адолеў - няслава і толькі.
А як слабейшы - тады ганьба навечна табе.

Некалі доктарам быў, а пасля стаў Дыяўл далакопам.
Робіць цяпер далакоп тое, што доктар рабіў.

Хочаш даведацца, Лін, што дае мне сядзіба ў Наменце?
Вось, што сядзіба дае: там я не бачу цябе.

Пэцкаеш ванну, Заіле, нашто, падмываючы зад свой?
Хочаш, каб большы быў бруд, сунь у ваду галаву.

Што ты крыжувеш раба, адцяўшы язык яму, Понтык?
Тое, пра што ён замоўк, зараз на вуснах ва ўсіх.

Дзівішся ты: патыхае смуродам у Марыя з вуха.
Нестар, твая тут віна: шэпчаш на вуха яму.

Спрытна абжуліў мяне ўчора шэльма шынкар у Равенне:
Чыстага раптам віна без разбаўкі прадаў.

Што ні пачне, аніяк да канца не даводзіць Серторый.
З ім і ў каханні, відаць, дзеўцы такая ж бяда.

З кім Лікарыда дружыла, усіх, Фабіян, пахавала
Да аднае: вось бы ёй з жонкай маёй падружыць.

Мы п'ем са шкла, а ты з муры смакуеш, Понтык. Навошта ж?
Келіх празрысты б ураз іншае выкрыў віно.

Хто дэкламуе, ухутаўшы воўнай гарляк свой і карак,
Пэўна ж, не можа ніяк ні гаварыць, ні маўчаць.

Пантыліян, чаму я не шлю табе сваіх кніжак?
Каб жа ж і ты мне сваіх, Пантыліян, не паслаў.

Ні медзяка ў маім доме. Мне, Рэгул, прадаць застаецца
Тое, што ты падарыў. Купіш ты, можа, у мяне?

Тука, ты ўсё вымагаеш, каб я падарыў свае кніжкі.
Не падару: хочаш ты іх прадаваць - не чытаць.

Ты гладыятарам стаў, дагэтуль жа быў акулістам.
Як гладыятар цяпер робіш тое, што доктар рабіў.

Гаўр, хто табе, багачу-перастарку, усё дорыць дарункі,
Як ты разумны, то ўцяма, кажа табе ён: "Памры!"

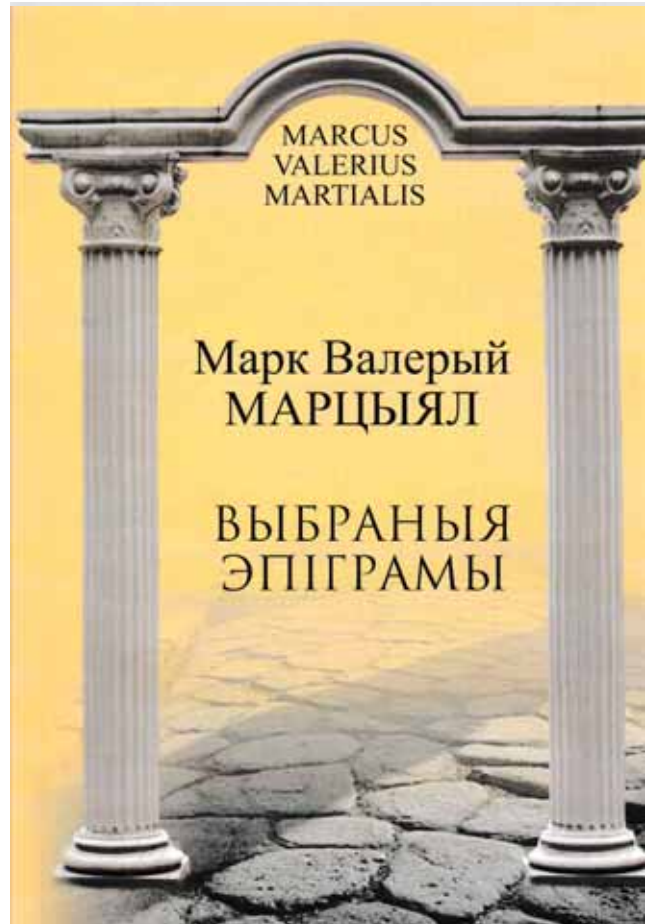
Хочаш за Прыска пайсці? Паўла, бачу: ты не дурная.
Прыск жа не хоча цябе? Што ж - дык і ён не дурны.

Вечна цябе ўсе распуснікі, Феб, да стала запрашаюць.
Той, каго кормяць яны, чысты не будзе ва ўсім.

Лесбія божыцца: не аддавалася дарма ніколі.
Так, за любошчы яна плоціць заўсёды сама.

Дурніца

Не прытвараецца ён і блазна з сябе ён не строіць.
Хто не пражэцца мудрыць, той і напраўду мудрэц.

Цыцэрон на пергаменце

Гэты пергамент, узяўшы сабе ў спадарожнікі, думай,
Што з Цыцэронам самім ты каратаеш свой шлях.

Эпіграму Марцыяла высока цанілі Г.Э. Лесінг, І. Гётэ, Ф. Шылер, А. Міцкевіч, А. Пушкін і іншыя.

А цяпер застаецца дадаць, што кніжка выбраных эпіграм Марцыяла днямі выйшла ў сталічным выдавецтве "Альфа-кніга". Пераклад з лацінскай мовы належыць Анатолію Клышчу. Ён - знакавая фігура ў нашым культурным космасе сённяшняга дня.

Анатоль Канстанцінавіч Клышча - заслужаны работнік культуры Рэспублікі Беларусь, пісьменнік, мовазнаўца, педагог, перакладчык. Аўтар каля 20 кніг, сярод якіх беларускі "Буквар" (50-годдзе якога адзначаецца сёлета, у год 400-годдзя самага першага беларускага "Буквара", і які ў свой час на Лейпцыгскім кніжным кірмашы атрымаў "Залаты медаль"), а таксама рускага і польскага буквароў, "Францыск Скарына, альбо як да нас прыйшла кніга" (1983, восем перавыданняў), "Шыльдбургеры. Па-нямецку пачуў, па-беларуску збаяў А. Клышча" (1983), пераклад са старажытнагрэцкай мовы аднаго з першых раманаў пра каханне ў еўрапейскай літаратуры "Пастушыная гісторыя пра Дафніса і Хлою" Лонга (1991), "Беларуска-польскі размоўнік" (1992), "Прыгаршчы языкаломак" (2011), "Беларускія народныя казкі: Расказваў некай Міхалка з Данея" (2011), "Тысяча арэшкаў: загадкі для дзяцей і дарослых" (2012), пераклад "Новага Запавету" (2014, з грэцкага тэксту паводле найаўтарытэтнейшага штутгартскага выдання) і інш.

Яўген Гучок.

Літаратурны музей Максіма Багдановіча (г. Менск) і Рускі музей фатаграфіі (г. Ніжні Ноўгарад) запрашаюць на выставу "Максім&Максім", прымеркаваную да 160-годдзя ніжагародскага фатографа М. П. Дзмітрыева

Што аб'ядноўвае класіка беларускай літаратуры Максіма Багдановіча і генія рускай фатаграфіі Максіма Дзмітрыева, акрамя імя?

- Гэта горад, які даў прытулак абодвум, - Ніжні Ноўгарад, майстэрня "Новая фототрафія М. Дмитриева" з'явілася ў Ніжнім у 1886 годзе, ся-

м'я Багдановічаў пераехала ў горад на Волзе на 10 год пазней.

- Гэта талент, які меў кожны з іх: Максім Багдановіч уводзіў новыя формы ў беларускую літаратуру, Максім Дзмітрыеў узяў мастацтва фатаграфіі на якасна новы ўзровень.

Майстэрня М. Дзміт-

рыева з'яўлялася цэнтрам прыягнення, зрабіць фатаграфію на памяць прыходзілі вядомыя ніжагародцы і госці горада. Дзякуючы фатографу мы маем унікальныя здымкі к. XIX - пач. XX стст., на якіх Максім Горкі і яго сям'я, пісьмен-

нік Яўгеній Чырыкаў, бацька паэта Адам Багдановіч, яго родныя - сёстры, пляменнікі і пляменніцы. Гэтыя фатаграфіі з фондаў Літаратурнага музея Максіма Багдановіча і Рускага музея фатаграфіі будуць прадстаўлены ў межах выставачнага

праекту "Максім & Максім".

Адкрыццё выставы

6 верасня 2018 года а 18-й гадзіне.

Літаратурны музей Максіма Багдановіча, г. Менск, вул. М. Багдановіча, 7а; тэл.: (017) 334 07 61, (017) 334 42 69.

Рэдактар Станіслаў Вацлававіч Суднік

Рэдакцыйная калегія:

Алена Анісім, Юрась Бабіч, Юля Бажок, Марыя Баравік, Аляксей Карпенка, Эла Оліна, Ігар Пракаповіч, Аляксей Пяткевіч, Станіслаў Суднік, Павел Сцяцко, Людвіка Таўгень, Алес Трусаў, Дзяніс Тушынскі, Аляксей Шалахоўскі.

<http://naszaslowa.by/> <http://pawet.net/>
<http://kamunikat.org/> <http://tbm-mova.by/>
<http://nashaslova.mns.by/>

Заснавальнік:

ТБМ імя Францішка Скарыны.

Пасведчанне аб рэгістрацыі № 908 ад 18 снежня 2009 г. выдана Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь.

Адрас рэдакцыі:

231293, Лідскі р-н, в. Даліна.

Адрас для паштовых адпраўленняў:

231282, г. Ліда-2, п/с 7.

E-mail: naszaslowa@tut.by

Аўтары цалкам адказныя за падбор і дакладнасць прыведзенай інфармацыі. Рэдакцыя рукапісы не вяртае.

Газета надрукавана ў Лідскай друкарні. 231300, г. Ліда, вул. Ленінская, 23.

Выдавец: Установа інфармацыі "Выдавецкі дом ТБМ". Газета падпісана да друку 3.09.2018 г. у 17.00. Замова № 2491. Аб'ём 2 друкаваныя аркушы. Наклад 1500 асобнікаў.

Падпісны індэкс: 63865.

Кошт падпіскі: 1 мес.- 2,03 руб., 3 мес.- 6,09 руб.

Кошт у розніцу: па дамоўленасці.